

2. MÕISTED

Teadlikult liiklemiseks peavad kõik liiklejad tundma hästi liiklusega seotud mõisteid. Kui saame liiklusest ühtemoodi aru, siis mõistame, kuidas liiklussüsteem toimima peab ja käitume üksteisega arvestavalt.

LIIKLEJATEGA SEOTUD MÕISTED

LIIKLUS on jalakäijate või sõidukite liikumine ja paiknemine teel.

LIIKLEJA on liikluses osalev jalakäija või sõidukijuht.

JALAKÄIJA on inimene, kes liikleb jalgsi või ratastoolis. Jalakäija on ka tõukeratast, rulluiske, rula ja jooksuratast kasutav liikleja. NB! Jalgratast käekõrval lükkav rattur on samuti jalakäija.

JUHT on inimene, kes juhib mõnda sõidukit (nt jalgratas, kergliikur, mootorratas, auto).

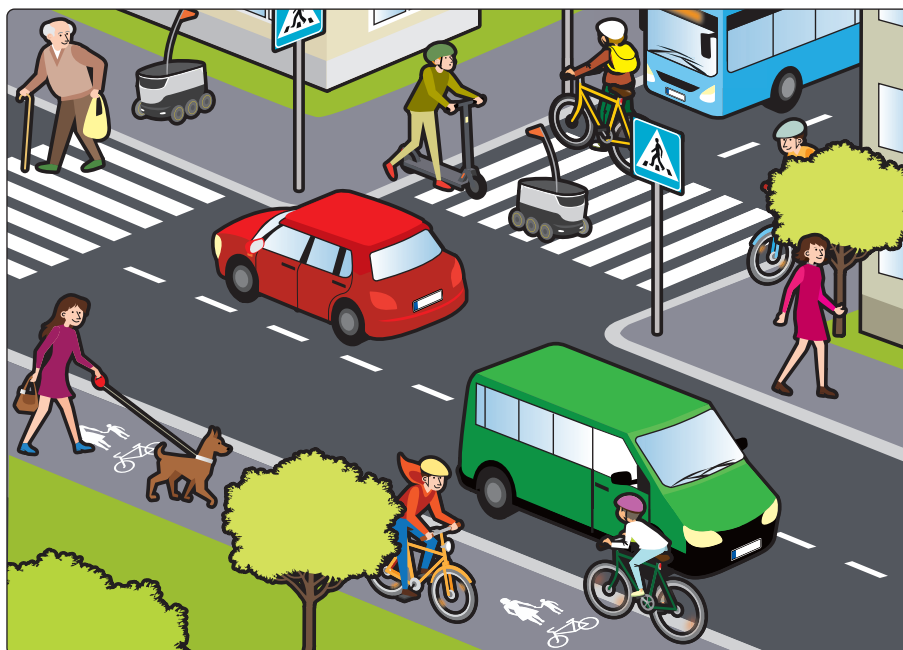
SÕITJA on inimene, kes liikleb sõidukiga, aga ei juhi seda (nt rattatoolis sõitja või autos/ bussis reisija).

JALGRATTUR on sõidukijuht, kes juhib jalgratast.

PISIMOPEEDIJUHT on sõidukijuht, kes juhib pisimopeedi.

KERGLIIKURIJUHT on sõidukijuht, kes juhib kergliikurit (nt elektriline tõukeratas).

Jalakäijaid, jalgrattureid, pisimopeedi- ja kergliikurijuhte nimetatakse ka kergliiklejateks, kuna nad on liikluses aeglasemad, kaalult kerged ning liiklevad keskkonnasõbralikult.

Jalgratturi liiklusreeglid kehtivad ka kergliikuri- ja pisimopeedijuhtidele.

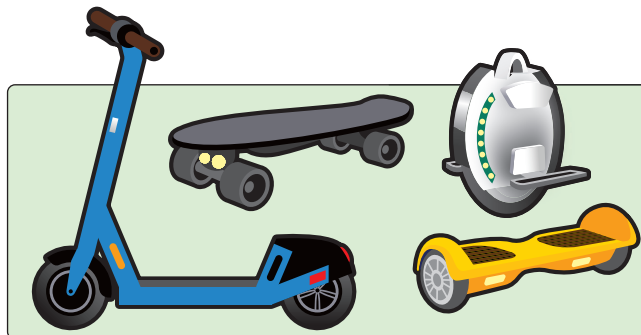
SÕIDUKITEGA SEOTUD MÕISTED

SÕIDUK on liiklusvahend, mis liigub mootori või muul jõul (näiteks pedaalid). Ka jalgratas ja kergliikur on sõidukid.

JALGRATAS on vähemalt kahe rattaline sõiduk, mis liigub pedaalide või elektrimootori (võimsus kuni 0,25 kilovatti) abil.

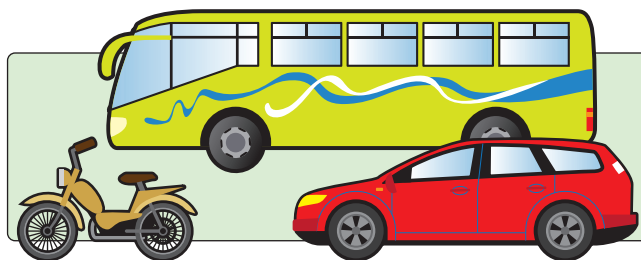
KERGLIIKUR on elektrimootoriga kerge sõiduk, millel pole istekohta ja millel tohib sõita korraga üks inimene. Kergliikuri elektrimootori võimsus võib olla kuni 1 kilovatt ja kiirus kuni 25 kilomeetrit tunnis. Kergliikurid on näiteks elektriline tõukeratas, tasakaaluliikur ja elektriline rula.

PISIMOPEED on istekohaga sõiduk, mille mootori võimsus on kuni 1 kilovatt ja suurim kiirus 25 kilomeetrit tunnis. Pisimopeed on näiteks võimsama elektrimootoriga jalgratas. Pisimopeedi tohib juhtida vähemalt 14-aastane juht, kellel on jalgratturi juhiluba.

MOOTORSÕIDUK on sõiduk, mis liigub mootori jõul (näiteks mopeed, mootorratas, auto, buss jne). Mootorsõiduki juhtimiseks peab juhil olema selle mootorsõiduki juhtimisõigus ja juhiluba.

JUHILUBA on dokument, mis väljastatakse juhile, kes on õppinud ohutult liiklema ja on eksamil tõestanud, et tunneb liiklusreegleid ja oskab ohutult sõidukit juhtida. Juhiloale on märgitud, millist sõidukit tohib juhtida. Jalgratturi juhiloa saanud 10–15-aastane juht võib iseseisvalt sõiduteel ja jalgrattarajal sõita.

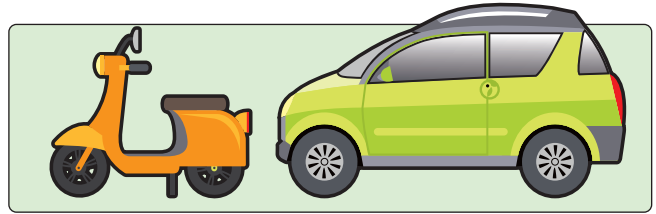
JALGRATTAJUHLUBA

EESTI

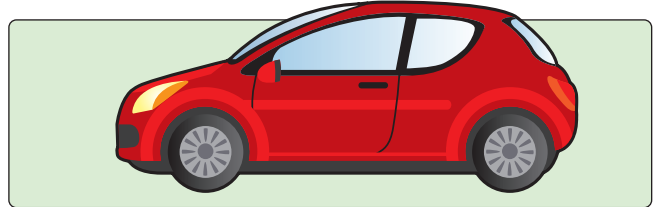
1. Perekonnanimi
2. Eesnimi
3. Isikukood
4. Kool
5. Loa väljastaja
6. Väljastamisaeg
7. Eksamikomisjoni esimees (nimi, allkiri)
.....
8. Juhiloa omaniku allkiri

Foto
3 x 4 cm

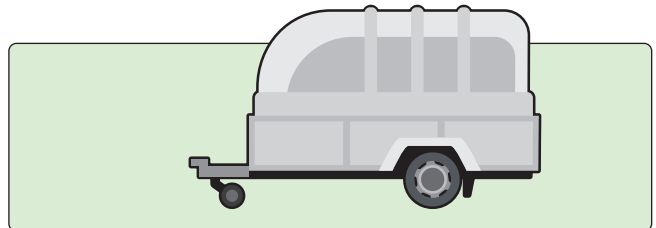
MOPEED on mootorsõiduk. Mopeede on kahe kuni neljarattalisi ja selle suurim kiirus on 45 kilomeetrit tunnis. Mopeedi juhtimiseks peab olema vähemalt 14-aastane ja omama AM-kategooria juhtimisõigust ja juhiluba.

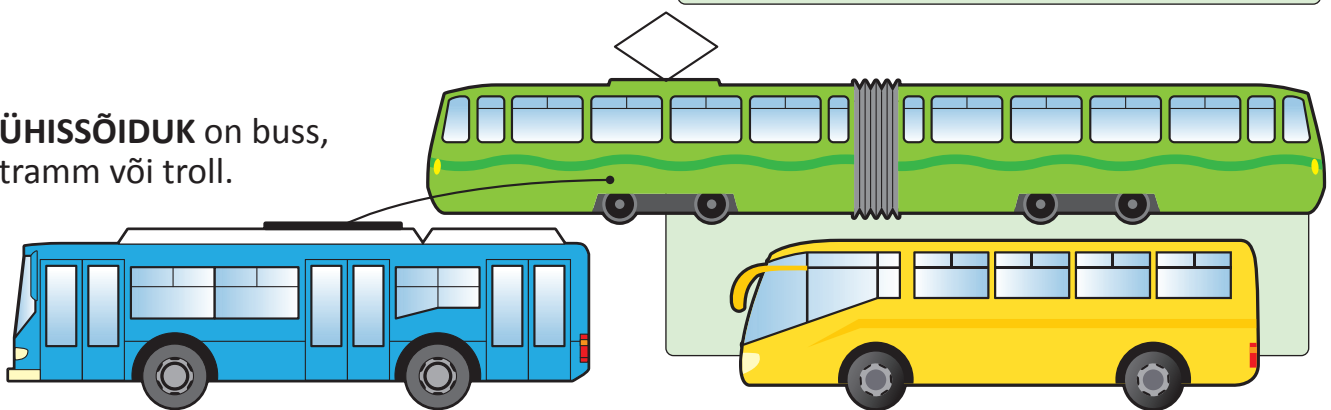
AUTO on vähemalt neljarattaline mootorsõiduk, mille juhtimiseks peab juhil olema juhtimisõigus ja juhiluba.

HAAGIS on mootorsõiduki järelkäru.

ÜHISSÕIDUK on buss, tramm või troll.

TEEDEGA SEOTUD MÕISTED

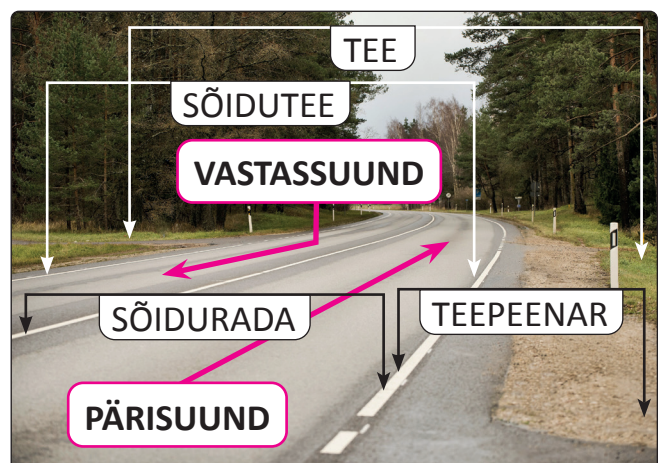
TEE on jalakäijatele ja juhtidele liiklemiseks mõeldud rajatis. Tee osad on sõidutee, kõnnitee, teepeenar ja eraldusriba. Teekatteid on erinevaid: kruus, killustik, asfalt, univikate, maapinnas (metsatee) jm.

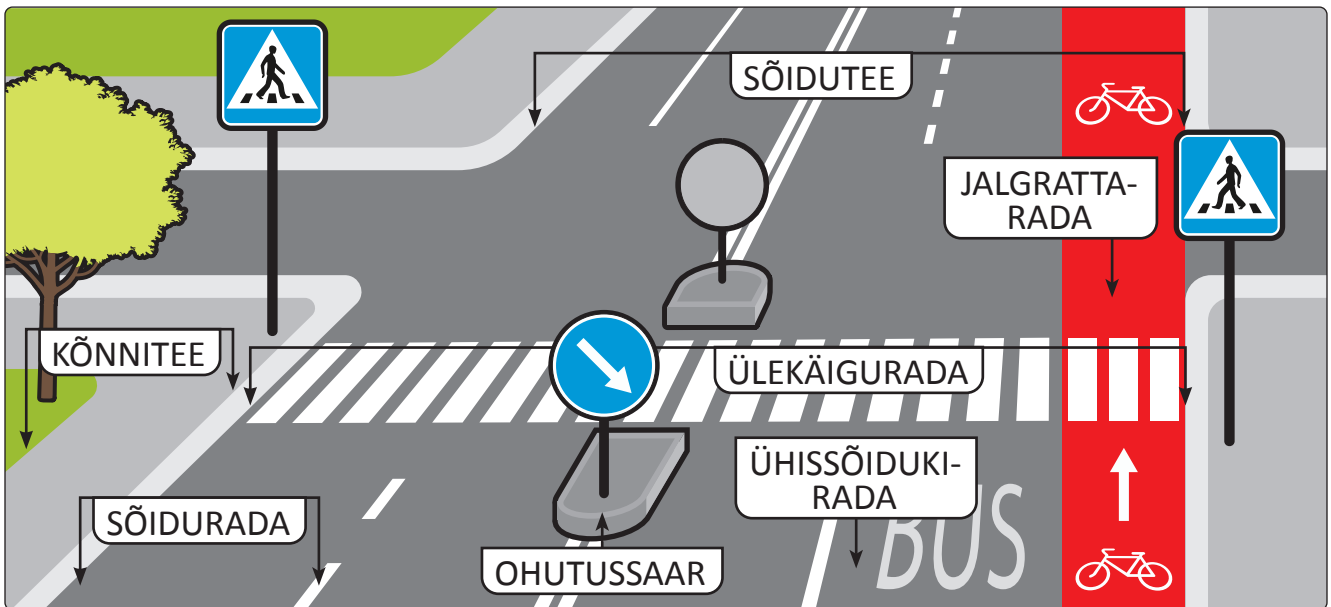
SÕIDUTEE on teosa, mis on ehitatud sõidukite liikluseks. Sõidutee koosneb sõiduradadest.

SÕIDURADA on sõidutee pikiriba, kus juhid liiguvad üksteise taga.

KÕNNITEE on teosa, mis on ehitatud jalakäijate liikluseks ja on tavaliselt eraldatud sõidukite liiklusest kõrge äärekiviga.

TEEPEENAR on teosa, tee äär. See võib olla asfaldist või kruusakattega.

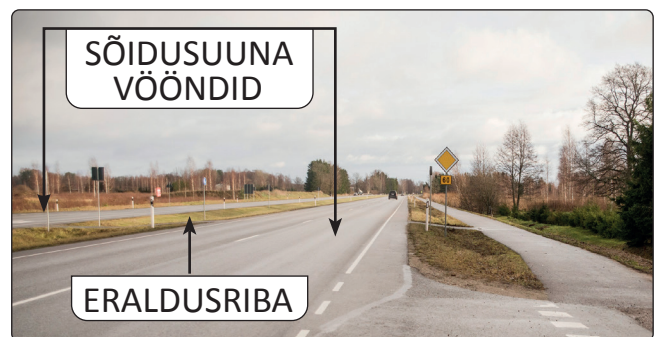
ERALDUSRIBA on sõiduteid eraldav tõkke- või haljasriba, kus sõidukid sõita ei tohi.

ERALDUSSAAR on sõiduteel sõidusuundi eraldav rajatis või teele märgitud ala, kus sõidukid sõita ei tohi. Eraldussaar ei ole jalakäijatele teeületuseks mõeldud koht.

JALGRATTARADA on sõidutee paremas ääres asuv tähistatud rada, mis on mõeldud jalgratta või kergliikuriga liiklemiseks.

ÜHISSÕIDUKIRADA on sõiduteel asuv rada, mis on mõeldud busside ja trollide liikluseks. Mõnel eraldi märgistatud ühis-sõidukirajal võivad sõita ka jalgratturid.

ÕUEALA on ala, kus jalakäijad ja sõiduki-juhid liiklevad koos. Jalakäijad võivad liikuda ka tee keskel, kui nad ei takista ilma põhjusega sõidukijuhte. Õueala algust ja lõppu tähistavad liiklusmärgid „Õueala algus“ ja „Õueala lõpp“. Sõidukite kiirus on kuni 20 kilomeetrit tunnis. Jalakäija läheduses tohivad juhid liikuda jalakäija kiirusega.

Eraldusribaga maantee.

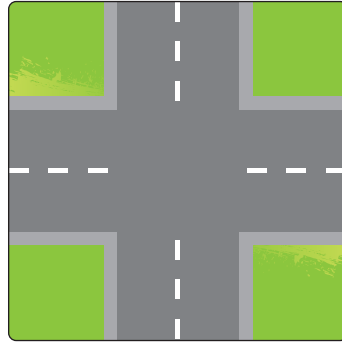

Eraldusribaga tee

RISTMIK on mitme sõidutee omavahel lõikumise koht. Ristmikke on erinevaid. Kõige levinumad on T-kujuline, 4-haruline ristmik või ringristmik.

Ristmik on reguleeritud, kui liikumist reguleerib foor või reguleerija. Ristmikuks ei loeta parkla, õueala, puhkekoha või teega külgneva ala teega piirnemise kohta (nt parkla on teega kõrvuti) või nende juurdesõidutee lõikumist teega (nt parkla juurdesõidutee). Ka põllu- või metsatee teega lõikumise kohta ei peeta ristmikuks.

JALGTEE on sõiduteest eraldi jalakäijatele ehitatud tee, mis on alati tähistatud märgiga „Jalgtee“.

JALGRATTA- JA JALGTEE on sõiduteest eraldi jalakäijatele ja jalgratturitele ehitatud tee, mis on tähistatud märgiga „Jalgratta- ja jalgtee“.

JALGRATTATEE on sõiduteest eraldi jalgratturitele ja mopeedijuhtidele ehitatud tee, mis on tähistatud märgiga „Jalgrattatee“.

Neid teid nimetatakse ka kergliiklusteedeks, sest nendel ei tohi sõita autod ega mootorrattad, kuna need on rasked, lõhuvad teed ja ohustavad aeglaselt liikuvaid kergliiklejaid.

Jalgtee

Jalgratta- ja jalgtee

Jalgrattatee

LIIKLUSKORRALDUSVAHENDITEGA SEOTUD MÕISTED

LIIKLUSKORRALDUSVAHEND on liiklust korraldav või suunav vahend. Näiteks foor, liiklusmärk, teemärgis, vilkur, piire, kiiruspiiraja, künnis, tähispost, tähiskoonus, tõkkepuu, ohutussaar või muu selline.

FOOR on vahend, millega reguleeritakse liiklust valgussignaalide abil. Seda kasutatakse tiheda liiklusega teedel.

LIKLUSMÄRK on vahend, mis annab liiklejale olulist teavet. Nende lugemisoskus on juhtidele kohustuslik. Liiklusmärgid jaotuvad mitmeks liigiks ning igal märgiliigil on oma tunnused. Näiteks hoitavad punase äärega valgel põhjal kolmnurksed märgid liiklejaid ohu eest. Märgi tähendust on lihtsam meelde jätta, kui teame selle kuju ja põhivärvi.

TEEKATTEMÄRGIS on teele märgitud joon, nool või kujutis (nt jalakäija ja jalgratta pilt), mis annab teada ohust või juhatab õigesti teel liikuma.

TEE ÜLETAMISEGA SEOTUD MÕISTED

REGULEERIMATA (ilma foorita) **ÜLEKÄIGURADA** on jalakäijatele sõidutee ületamiseks rajatud teesosa. See on märgistatud liiklusmärkidega „Ülekäigurada“ ja teekattemärgisega (rahvakeeli „vöötrada“ või „sebra“). Juhid peavad jalakäijatele ülekäigurajal teed andma ning jalakäijad peavad enne teele astumist veenduma, et teeületus on ohutu.

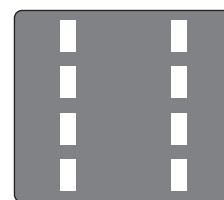
REGULEERITUD (fooriga) **ÜLEKÄIGURADA** on jalakäijatele sõidutee ületamiseks rajatud teesosa. See on märgistatud liiklusmärkidega „Ülekäigurada“ ja teekattemärgisega (rahvakeeli „sebra“). Jalakäijad liiguvad fooritulede järgi – roheline tuli lubab ja punane tuli keelab sõidutee ületamise.

Ülekäigurada tähistavad liiklusmärgid

Foorita ülekäiguraja teekattemärgis

Ainult fooriga ülekäiguraja märgis, kus pole liiklusmärke „Ülekäigurada“.

REGULEERIJAJA on liiklejaid suunav või peatav inimene. Kui suurtel ristmikel valgusfoorid ei tööta, siis peab järgima reguleerija märguandeid. Liikluse reguleerija on seda tööd õppinud ja ta peab kandma helkurvesti.

ÜLEKÄIGUKOHT on jalakäijale sõidutee ületamiseks rajatud teeosa, kus juhid ei pea jalakäijale teed andma. Ülekäigukohas ei ole liiklusmärki „Ülekäigurada“ ning teel puudub ülekäiguraja märgitus. Ülekäigukohas on enamasti ohutussaar koos ümberpöike suunamärkidega, valgustus ning hoiatusmärgid.

Ohutussaarega ülekäigukoht

OHUTUSSAAR on koht, mis on ehitatud laiematele teedele jalakäijatele ohutumaks tee ületamiseks. Jalakäija saab ületada ühe teepoole ja oodata teise teepoole ületust ohutussaarel.

Reguleerimata (foorita) ülekäigurada

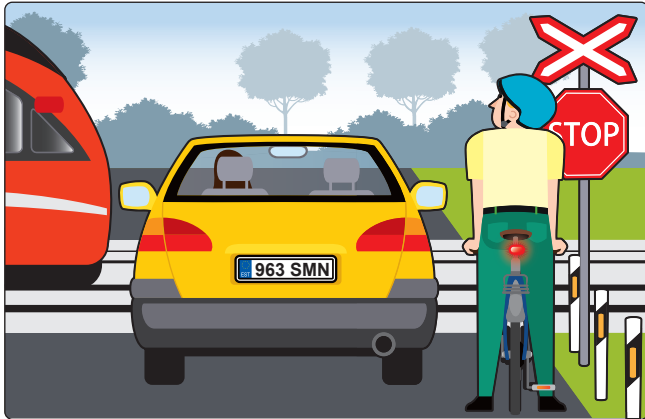

Reguleeritud (fooriga) ülekäigurada

RAUDTEEÜLEKÄIK on jalakäijatele raudtee ületamiseks rajatud teeületuse koht. See koht on tähistatud liiklusmärgiga „Ülekäik“ ja tihti lisatud ka jalgratta või kergliikuriga üle sõitmist takistavad piirded. Ülekäigu kaudu tohib raudteed ületada ainult jalgsi! Rong on alati peateel!

RAUDTEEÜLESÕIT on sõidukitele raudtee ületamiseks rajatud teeületuse koht. Üle-sõidud on reguleeritud liiklusmärkide ja raudteefooridega. Tihedama liiklusega kohtades on lisatud ka tõkkepuu. Punase fooritulega raudteed ületada ei tohi. Rong on alati peateel!

LIIKLUSREEGLITEGA SEOTUD MÕISTED

EESÕIGUS on ühe liikleja õigus liikuda enne teist liiklejat. Eesõiguse saad teada näiteks liiklusmärke või fooritulesid jälgides ja arvestades teisi liiklusreegleid.

TEE ANDMINE VÕI TEED ANDMA tähendab olukorda, kus lubad teisel liiklejal enne sind liikuda. Pead teise liikleja järgi ootama, enne kui tohid ise edasi liikuda.

PEATEE on tee, millel liikuv juht omab eesõigust kõrvalteel liikuva juhi ees.

KÕRVALTEE on tee, millel liikuja peab ristmikule jõudes andma teed peateel liikuvale juhile.

PÖÖRE tähendab liikluses paremale, vasakule või tagasi pööramist.

ÜMBERPÕIGE on näiteks parkivast autost või mõnest takistusest möödumine nii, et pead oma sõidurajalt välja sõitma.

MANÖÖVER on igasugune pööre, sõiduraja vahetus või ümberpõige.

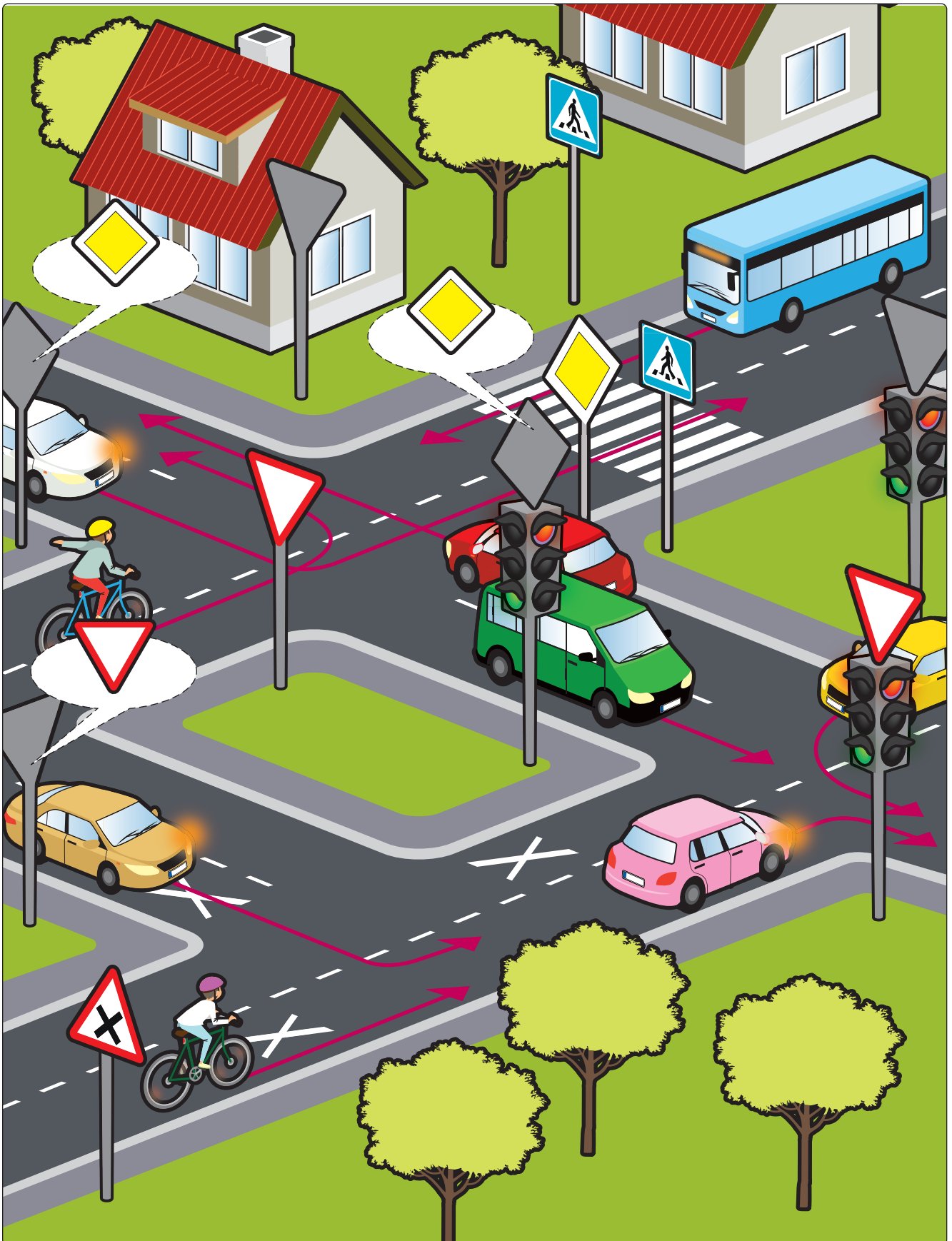
MÖÖDASÕIT on sõitvast sõidukist ettejäudmine oma sõidurajalt välja sõites, st pead vahetama sõidurada selleks, et teisest sõidukist mööda saada.

MÖÖDUMINE on sõitvast sõidukist ettejäudmine oma sõidurajalt välja sõitmata.

PEATUMINE on planeeritud sõiduki seismajätmine näiteks sõitjate peale- või mahami-nekuks. Buss peatub bussipeatuses, laseb osa reisijaid välja ning võtab uued peale ning liigub edasi.

PARKIMINE on sõiduki planeeritud peatamine pikemaks ajaks kui näiteks sõitjate peale-võtmine või kauba mahalaadimine. Kui juht kavatses pikemaks ajaks poodi minna, siis ta pargib oma sõiduki.

PAREMA KÄE REEGEL tähendab ristmikul või parklas teeandmist sinust paremal asuvalle või paremalt lähenevale juhile. Parema käe reegel kehtib sellistel ristmikel, kus ei ole fooriga määratud liikumise järjekorda või puuduvad eesõigusmärgid („Anna teed“, „Peatu ja anna teed“, „Peatee“).

2. PEATÜKI „MÕISTED“ HARJUTUSED

1. Loetle pildil olevad liiklejad!

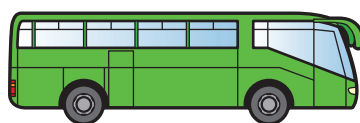

.....

.....

2. Ühenda sõiduk õige pildiga. Mõnele nimetusele sobib mitu pilti.

PISIMOPEED

MOPEED

MOOTORRATAS

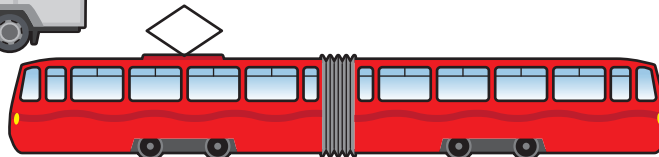
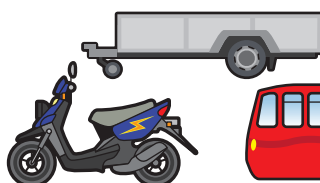
JALGRATAS

HAAGIS

MOOTORSÕIDUK

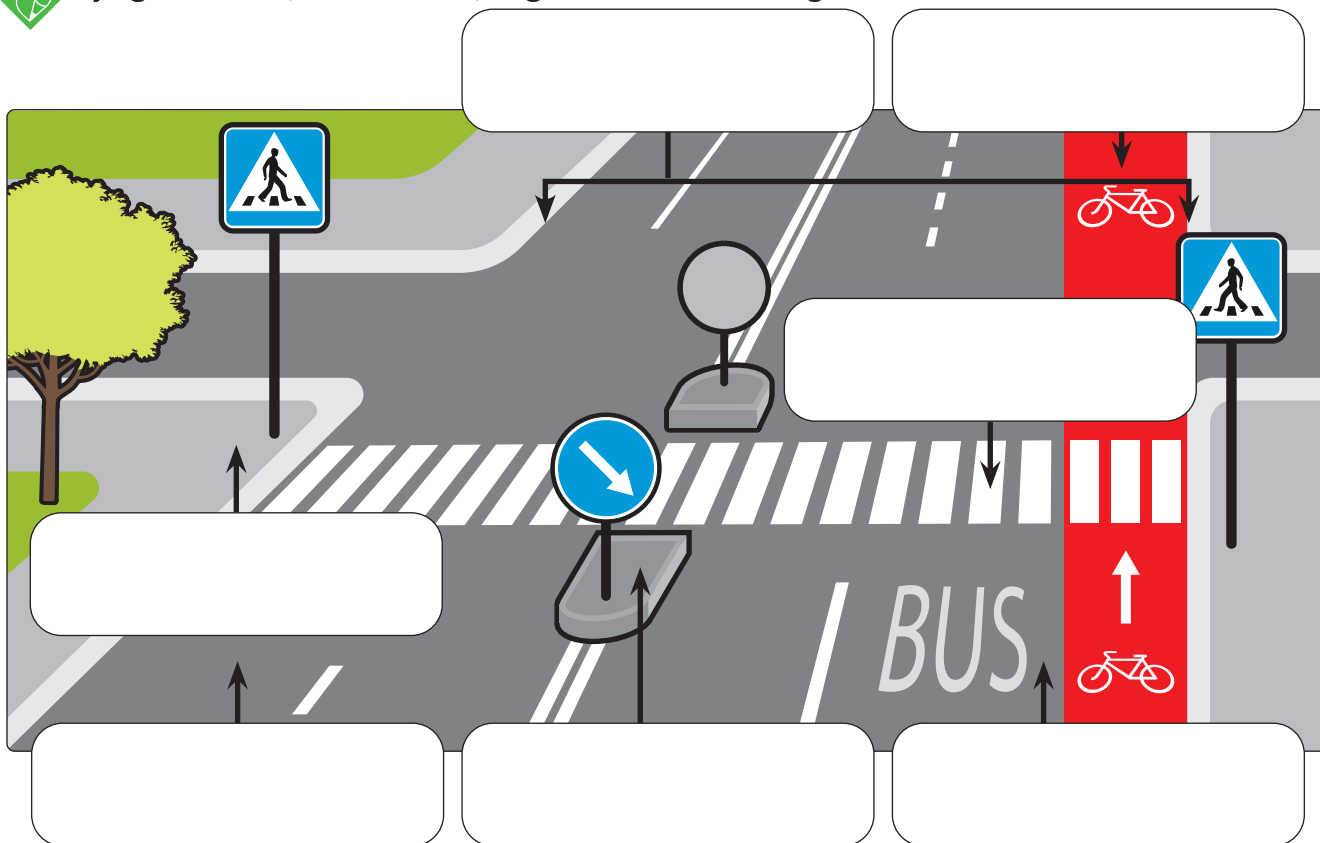
ÜHISTRANSPOORT

AUTO

3. Kirjuta kastidesse teesad: sõidutee, sõidurada, kõnnitee, ühissõidukirada, jalgrattarada, ohutussaar, reguleerimata ülekäigurada.

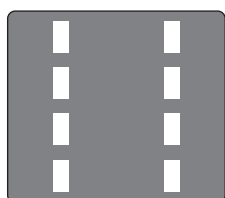

4. Kirjuta märgise alla õige tähendus: foorita ülekäigurada, fooriga ülekäigurada. Joonista juurde ülekäiguraja märk.

.....

.....

.....

.....

